Normer og anerkendelse i ungdomsklubben

– normers relationelle produktion og deres betydning for unges deltagelsesmuligheder

Christoffer Schultz,
Ph.d., postdoc,
DPU – Aarhus Universitet & Ungdomsringen,
chs@edu.au.dk

Resumé
Artiklen udforsker, hvordan sociale normer former betingelser for unges deltagelse og anerkendelse i ungdomsklubber. Igennem kvalitative observationer og interviews fra tre ungdomsklubber analyseres normer som situerede og relationelt producerede snarere end som faste regler. Teoretisk kombineres kritisk psykologi og Honneths anerkendelsesteori for at forstå, hvordan normer fungerer som betingelser for deltagelse og som normative orienteringer for, hvad der anerkendes som legitim adfærd i ungdomsklubben. Analysen viser, at normer forhandles i konkrete situationer og kan udvide unges handlemuligheder, samtidig med, at andres deltagelsesmuligheder begrænses. Artiklen konkluderer, at kampen om anerkendelse kan ses som en kamp om normer, idet normer fungerer som implicitte kriterier for social værdi og dermed for, hvilke former for deltagelse der kan anerkendes som legitime.

Nøgleord: ungdomspædagogik, normer, anerkendelse, ungdomsklub

Abstract: Norms and Recognition in the Youth Club – The Relational Production of Norms and Their Significance for Young People's Opportunities for Participation
This article explores how social norms shape the conditions for young people's participation and recognition in youth clubs. Based on qualitative observations and interviews from three youth clubs, norms are analysed as situated and relationally produced rather than as fixed rules. Theoretically, the article combines critical psychology and Honneth's theory of recognition to understand how norms function as conditions for participation and as normative orientations for what is recognised as legitimate behaviour in youth clubs. The analysis shows that norms are negotiated in concrete situations and may expand some young people's capacity for action while limiting others' opportunities for participation. The article concludes that struggles for recognition in youth clubs can largely be understood as struggles over norms, as norms function as implicit criteria of social value and thus determine which forms of participation are recognised as legitimate.

Keywords: youth pedagogy, norms, recognition, youth club

Artiklen kan findes på
https://tidsskrift.dk/FPPU
DOI: 10.7146/fppu.v10i2.173177

Indledning

I Danmark fremstår ungdomsklubben som et frit og frivilligt pædagogisk rum, hvor unge i alderen ca. 14-18 år kan deltage på egne præmisser og engagere sig i fællesskaber og aktiviteter i deres fritid uden de samme forpligtelser og forventninger, der fx kendetegner skolelivet (Petersen et al., 2019; Schultz, 2025a). Dette frivillige udgangspunkt skaber imidlertid særlige betingelser for den pædagogiske praksis (Hansen, 2014). På den ene side forventes ungdomspædagogiske praksis at tage afsæt i de unges egne initiativer, lyst og engagement. På den anden side rummer ungdomsklubben samtidig et pædagogisk sigte, hvor der arbejdes med blandt andet trivsel, udvikling, demokratisk dannelse og social deltagelse (Schultz, 2025c). Ungdomspædagogisk praksis udfolder sig således i et spændingsfelt mellem unges frivillig deltagelse og pædagogisk intention, hvilket rejser spørgsmål om, hvordan dette spændingsfelt normativt reguleres i praksis.

Spændingsfeltet mellem frivillig deltagelse og pædagogisk intention er således ikke normfrit. Selvom ungdomsklubben fremstår som et åbent og frivilligt tilbud til alle unge, indebærer deltagelse i praksis mødet med sociale normer og forventninger til, hvordan man bør være, handle og indgå i fællesskabet. Nyere forskning viser, at dette normative landskab ikke er neutralt: Hansen & Hansen (2022) peger på, at normer i fritids- og ungdomspædagogisk arbejde afspejler bestemte forestillinger om, hvad der er normalt og ønskeligt, mens Krøyer et al. (2023) gennem begrebet normstød analyserer, hvordan fortællinger om køn og mangfoldighed i ungdomsklubben synliggør, hvilke normer der er på spil i klubbens praksis, og hvem de tjener. Dette indebærer en risiko for, at unge stilles uens, idet ikke alle har samme betingelser for at leve op til de normative forventninger, der knytter sig til "det normale", og at normer dermed kan bidrage til at begrænse unges mulighedsrum og muligheder for anerkendelse og deltagelse.

Forskningen har særligt belyst, hvordan normer virker som strukturelle betingelser for inklusion og eksklusion, og hvordan pædagogisk personale forholder sig til og arbejder med normerne i klubbens praksis. Denne artikel søger at bidrage med et empirisk perspektiv på, hvordan normer forhandles og kæmpes om i ungdomsklubbens praksis – og hvilken betydning disse normkampe kan have for unges muligheder for deltagelse og anerkendelse.

Artiklens teoretiske afsæt er funderet i kritisk psykologi (Dreier, 1979; Holzkamp, 1983) og Honneths (1995, 2003) anerkendelsesteori. Med inspiration herfra operationaliseres begreberne *normstød* (Krøyer et al., 2023) og *normkamp* som analytiske redskaber til at indfange situationer og processer, hvor normernes funktion som betingelser for deltagelse og anerkendelse synliggøres. Artiklen bidrager dermed med viden om, hvordan normer i ungdomsklubben virker som betingelser for unges deltagelse og anerkendelse i et frivilligt pædagogisk rum.

Dette bidrag er relevant for det fritids- og ungdomspædagogiske forskningsfelt, fordi det giver empirisk indblik i de normative processer, der former adgangsbetingelser til ungdomsklubbens fællesskaber.

Teoretisk afsæt

Artiklen er teoretisk og videnskabsteoretisk forankret i kritisk psykologi (Dreier, 1979; Holzkamp, 1983), der udgør det overordnede perspektiv på forholdet mellem normer, betingelser og handling i analysen. Yderligere inddrages Honneths (1995; 2003) anerkendelsesteori som kilde til konkrete analytiske begreber, der åbner det empiriske materiale. Kombinationen muliggør en analyse af normer som både betingelser for handling og som normative orienteringspunkter, der former, hvem der kan træde frem som værdifulde deltagere i ungdomsklubben.

Kritisk psykologi som videnskabsteoretisk ramme

Kritisk psykologi forstår mennesket som aktivt handlende i og med de sociale og samfundsmæssige betingelser, det indgår i (Holzkamp, 1983; Mørck & Huniche, 2006). Handlinger er subjektivt begrundede i konkrete livssammenhænge – mennesker handler altså ud fra deres forståelse af de betingelser, de befinder sig i, og de muligheder og begrænsninger, disse rummer (Holzkamp, 1998). Et centralt begreb er *handleevne*, der forstås som subjektets mulighed for at råde over og handle i forhold til sine livsbetingelser – ikke som en fast egenskab, men som noget der formes i et dialektisk samspil med de sociale praksisser, subjektet deltager i (Holzkamp 1983).

Dette dialektiske perspektiv er afgørende for artiklens forståelse af normer: normer er ikke faste regler, der eksisterer uafhængigt af de mennesker, der praktiserer dem, men relationelle og situerede størrelser, der kontinuerligt reproduceres, forhandles og udfordres i social praksis. I ungdomsklubben indebærer dette, at de unge ikke blot er underlagt normer, der ensidigt sættes oppefra, men at de aktivt bidrager til at forme og forskyde dem – som subjektivt begrundede bestræbelser på at udvide eller opretholde deres handlemuligheder.

Normer som orienteringspunkter for anerkendelse

Med inspiration fra Honneth (1995, 2003) forstås normer som orienteringspunkter for, hvad der kan anerkendes som legitim og værdifuld deltagelse. Ifølge Honneth (1995) er anerkendelse en grundlæggende betingelse for, at et menneske kan danne sig et positivt selvbillede og opleve sig som et værdifuldt medlem af et fællesskab. I den solidariske anerkendelsessfære opstår selvværdsættelse særligt gennem oplevelsen af at bidrage meningsfuldt til fællesskabet. Normer fungerer her som implicitte kriterier, der afgør, hvilke bidrag og deltagelsesformer der anerkendes – og hvilke der ikke gør. Begrebet *orienteringspunkt* anvendes i analysen til at indfange, hvordan normer ikke primært virker som eksplicitte regler, men som implicit virkende kriterier, der orienterer

deltagernes forståelse af, hvad der er passende, værdifuldt og anerkendes i ungdomsklubben.

Normstød og normkamp som analytiske begreber
Med afsæt i den teoretiske ramme anvendes to centrale analytiske begreber: *normstød* og *normkamp*.

Normstød – hentet fra Krøyer et al. (2023) – betegner situationer, hvor eksisterende normer udfordres eller overskrides, og dermed synliggør, hvilke normer der er på spil, og hvem de tjener. Et normstød er dermed ikke blot en regelovertrædelse, men en situation, der sætter de underliggende normer under pres og åbner for forhandling om definitionsmagten over fællesskabets normative orden. Normkamp betegner de processer, der opstår som følge af normstød – situationer, hvor forskellige forståelser af legitim deltagelse støder sammen. I et kritisk psykologisk perspektiv synliggør normkampe, hvordan subjekters bestræbelser på at udvide deres handleevne kan komme i konflikt med andres muligheder for deltagelse og anerkendelse.

Samlet muliggør denne teoretiske ramme en analyse af, hvordan normer i ungdomsklubben viser sig, forhandles og får betydning for unges deltagelse og anerkendelse. Analysen retter derfor opmærksomheden mod normstød og normkamp som konkrete situationer og processer, der synliggør normernes funktion som betingelse for, hvem der kan deltage og på hvilke vilkår.

Metodisk afsæt
Artiklens empiriske data bygger på materiale genereret under et nyligt afsluttet ph.d.-projekt (2021-2025), der havde til hensigt at udforske ungdomspædagogisk praksis i ungdomsklubber, og hvilken betydning den har for unges hverdags- og ungdomsliv (Schultz, 2025b). Denne artikel undersøger en afgrænset del af ph.d.-projektets erkendelsesinteresse med fokus på, hvordan normer viser sig, forhandles og får betydning i ungdomsklubbens praksis – herunder betydning for unges muligheder for deltagelse og anerkendelse.

Empirisk grundlag
Projektets empiriske materiale er genereret i samarbejde med tre danske ungdomsklubber i perioden februar til november 2022, hvor der er gennemført semistrukturerede interviews med de tre pædagogiske ledere og 19 pædagogiske personaler, deltagerobservationer i ungdomsklubbernes åbningstid, samt semistrukturerede interviews med i alt 37 unge, gennemført primært som fokusgruppeinterviews med 2-4 deltagere. Der er således gennemført i alt 31 interviews med en varighed på 20-50 minutter.

Specifikt for denne artikel tager analysen primært afsæt i interviewene med de tre pædagogiske ledere, gennemført med inspiration i *praksisportrætter* (Markard et al., 2004) – en kritisk psykologisk interview-ramme struktureret omkring institutionens arbejdsbetingelser, pædagogiske teorier og metoder, konkrete arbejdssituationer samt kommunikation. Praksisportrættet er valgt, fordi metoden giver adgang til ledernes førstepersonsperspektiver på de betingelser og organiseringer, der afgør, hvilke normer der søges opretholdt, og hvorfor. Analysen tager primært afsæt i praksisportræt-interviewet med én af de tre pædagogiske ledere, hvis fortælling giver et særligt rigt og detaljeret indblik i de normative processer i ungdomsklubbens praksis. De øvrige lederinterviews indgår som kontekstuel baggrund, men er ikke analyseret i samme dybde i denne artikel.

Inden for en kritisk psykologisk tradition forstås betingelser imidlertid ikke som abstrakte strukturer, men som noget, der realiseres i konkrete, situerede sammenhænge (Holzkamp, 1998). Derfor suppleres lederinterviewene med deltagerobservationer fra ungdomsklubbernes åbningstid, hvoraf en udvalgt situation inddrages i analysen.

Artiklen baserer sig således på to komplementære datakilder, mens de selvstændige interview-perspektiver fra pædagogisk personale og unge afgrænses fra denne artikel og udgør et oplagt fokus for fremtidige analyser.

Analytisk fremgangsmåde
Analysen er gennemført som en teoretisk informeret læsning af det empiriske materiale med fokus på situationer, hvor normer viser sig, forhandles og får betydning i ungdomsklubbens praksis. Med afsæt i en kritisk psykologisk betingelses-, betydnings- og begrundelsesanalytisk tilgang (Kousholt, 2018) er analysen grebet an som en eksplorativ læsning på tværs af lederinterviews og feltnoter, hvor der er søgt efter situationer og fortællinger, der belyser, hvordan normer fremstår, forskydes og forhandles i ungdomsklubbens sociale praksis.

Analysen er struktureret i tre tematiske nedslag: først belyses, hvordan normer viser sig og virker i en konkret situation; dernæst undersøges, hvordan normarbejde fremstår som et relationelt anliggende; og endeligt diskuteres, hvordan normer og anerkendelse er forbundet til ungdomsklubbens sociale praksis som en kamp om, hvilke former for deltagelse der fremstår som legitime i ungdomsklubbens sociale praksis.

Etiske overvejelser
Alle deltagende ungdomsklubber, ledere, personaler og unge har givet informeret samtykke til deltagelse, og alle klubber og enkeltpersoner er anonymiseret.

Under feltarbejdet opstod situationer, der rejste spørgsmål om forskerens etiske position – særligt i spændingsfeltet mellem forskerrol-

Der er intet pædagogisk personale til stede i rummet, og drengenes højlydte adfærd har fået klubbens øvrige unge til at trække sig og finde andre rum at være i

len og rollen som deltagende voksen. I relation til artiklens analytiske fokus på normer gælder dette ikke mindst spørgsmålet om, hvorvidt forskerens tilstedeværelse og reaktioner kan bidrage til at reproducere eller legitimere de normer, der er genstand for analyse. Dette er søgt håndteret gennem løbende refleksion over forskerens egen position i feltets normative orden og uformelle refleksioner med det pædagogiske personale.

Normer som situeret i social praksis

Det empiriske materiale viser, at normer i ungdomsklubben ikke primært fungerer som faste regelsæt, men som praksisformer, der produceres og samskabes gennem deltagelse. Dette bliver tydeligt i en pædagogisk leders fortælling om en periode i ungdomsklubben, hvor en gruppe drenge gradvist kom til at dominere klubben. Ifølge lederen havde personalet en opfattelse af, at de unge drenge "havde overtaget styringen af klubben". Drengene var meget larmende, chikanerede de andre unge og havde i praksis "overtaget vores klubs normer", som han udtrykker det. Konsekvensen var, at flere unge i perioden blev socialt ekskluderet og fravalgte deltagelse i ungdomsklubben, og situationen beskrives som kaotisk og præget af magtesløshed: "hele lortet brænder, det er ikke os, der styrer den her klub længere", fortæller han.

Her træder normer frem som noget, der ikke blot eksisterer som institutionelle regler, men som noget der kan approprieres og omformes, og får betydning for, hvad der fremstår som legitim adfærd. Normer viser sig dermed som relationelle og magtfulde orienteringspunkter, der kan have direkte konsekvenser for, hvem der kan deltage på trygge og meningsfulde måder.

Samme dynamik kan genfindes i en konkret observation fra en af ungdomsklubbernes hverdag:

> *Jeg står i ungdomsklubbens køkken-/alrumsområde, der i den ene ende af rummet er indrettet med køkken-ø og barstole, og i den anden ende er indrettet som hænge-ud-sted med sofaer og fjernsyn. Tre drenge på 14-15 år spiller FIFA på klubbens PlayStation, der er forbundet til fjernsynet i hænge-ud-stedet. Drengene er højlydte, bander over dårligt spil og råber efter hinanden ved nederlag og mål imod sig. Der er intet pædagogisk personale til stede i rummet, og drengenes højlydte adfærd har fået klubbens øvrige unge til at trække sig og finde andre rum at være i. Pludselig rejser en af drengene sig og henter en sodavand i køleskabet. De to andre drenge griner, mens den ene siger: "Dig! Hvad laver du?! Der står en voksen lige dér" mens han kigger og peger over mod mig, der står i køkkenet, og med henvisning til, at en sodavand koster 10 kroner. Drengen åbner sodavanden, mens han går grinende tilbage til de to andre drenge og siger: "Ham der (og kigger tilbage på mig), han får ikke penge for at være her, så han er da ligeglad."* (Feltnote)

Ovenstående situation kan umiddelbart fremstå banal, men den synliggør, at normer i ungdomsklubben ikke primært håndhæves gennem regler, men snarere gennem tilstedeværelse, relation og anerkendt autoritet. Drengenes bemærkning viser, at normens gyldighed – her som eksempel betalingsnormen – ikke forstås som absolut, men som afhængig af den voksnes position. Når jeg som forsker positioneres som en, der "ikke får penge for at være her", frakobles jeg fra den normative orden. (Betalings-)normen suspenderes altså i kraft af en fortolkning af den konkrete situation.

I et kritisk psykologisk perspektiv kan drengenes handling forstås som en subjektivt begrundet handling, der opleves meningsfuld for dem i den konkrete situation. De tester ikke blot en regel; de tester den sociale betydning af den voksnes position og deres egen handleevne i situationen – ud fra en situeret vurdering af konsekvenser, magtforhold og relationel distance. Situationen kan dermed forstås som en måde afsøge og positionere sig i ungdomsklubbens normative orden og afprøve, hvem der har autoritet til at håndhæve den.

Samtidig har deres højlydte dominans i rummet haft den normative effekt, at andre unge har trukket sig. Dermed bliver situationen også et eksempel på, hvordan normer ikke blot regulerer adfærd, men former deltagelsesbetingelser. Drengenes adfærdsform bliver midlertidigt normerende for rummet og skaber en forskydning i, hvem der kan deltage på hvilke måder. Normer fremstår således ikke blot som regelsæt for acceptabel opførsel, men som noget, der fortolkes, forhandles og afprøves i konkrete relationer.

Normarbejde som relationel praksis

Normarbejdet i ungdomsklubben fremstår i dette lys som et grundlæggende relationelt anliggende. Normer håndhæves ikke mekanisk efter et sæt regler, men får betydning gennem relationer, positioner og fælles fortolkninger. Når en pædagogisk leder fortæller, at "de handlinger, man (som pædagogisk personale) foretager sig, bliver ofte ud fra egne erfaringer og egne rationaler", peger det på, at normer aktualiseres gennem subjektiv dømmekraft i konkrete relationelle situationer. Normer eksisterer ikke uafhængigt af dem, der praktiserer dem. De realiseres i mødet mellem unge og pædagogisk personale og formes af de erfaringer og hensigter, der bringes i spil.

Samtidig er normarbejdet ikke et individuelt anliggende, men et kollegialt og institutionelt projekt. Som en pædagogisk leder understreger: "Vi bliver nødt til at sikre os, at vi har en nogenlunde ensartethed i vores normdannelse." Ensartethed handler ikke om rigid regelhåndhævelse, men om fælles retning. Det bliver tydeligt i den pædagogiske leders fortælling om et dilemma, de typisk diskuterer i gruppen af ungdomsklubbens pædagogiske personale:

> *"Vi har selvfølgelig regler for nogle ting og vi har også nogle normer, som vi ofte diskuterer. Fx hvis der kommer en ung ind ad døren, og vi kan se på hans øjne, at han har røget hash. Skal han så ind for døren eller skal han ud for døren? Det er en klassiker. Der handler det om at få afstemt nogle normer, og snakket om, hvad det er, vi gerne vil opnå? Og jeg har betragtet det som et svaghedstegn, hvis man ryger ind i straf. Så tænker man ikke pædagogisk, men som fængselsbetjent og konsekvens."*

Her bliver normer eksplicit genstand for forhandling, hvor spørgsmålet ikke blot er, hvad reglen siger, men "hvad er det, vi gerne vil opnå?" Når straf betegnes som et "svaghedstegn", og som udtryk for at tænke som en "fængselsbetjent" frem for som en pædagogisk fagperson, markeres en normativ grænse, der handler om normarbejde som pædagogisk og relationelt orienteret - ikke primært sanktionerende.

Denne relationelle orientering træder yderligere frem i den tidligere fortælling om perioden, hvor "hele lortet brænder", og en gruppe unge drenge opleves at have overtaget ungdomsklubbens normer. I forlængelse heraf fortæller den pædagogiske leder:

> *"Der er det den helt naturlige lyst at sige: 'Ud. Gå væk fra os, så vi kan bygge klubben op om dem, der er tilbage.' Det er bare ikke løsningen. Hverken for dem eller os. Så der har jeg en anden tilgang: Lad os få de her drenge helt tæt på os. Og så skal vi danne en relation og skabe noget, der er vigtigt. Noget der betyder noget, også for dem. Det er ikke fordi, det løser alle ting, men det er én måde at være pædagogisk tænkende på i forhold til, hvordan man skaber en vedholdende relation."*

Den umiddelbare lyst kan i dette tilfælde være eksklusion. Men denne løsning afvises, fordi den ikke adresserer de relationelle betingelser, hvori normforskydningen er opstået. I stedet vælges en strategi, hvor drengene trækkes "helt tæt på os", og hvor der arbejdes på at "danne en relation og skabe noget, der er vigtigt". Normarbejde bliver her et spørgsmål om at genopbygge relationelle forbindelser og skabe nye deltagelsesmuligheder frem for blot at genetablere orden gennem udelukkelse.

Set i et kritisk psykologisk perspektiv kan den relationelle strategi forstås som et forsøg på at forandre de sociale betingelser, hvori normforskydningen er opstået, og dermed udvide de unges handlemuligheder. Ifølge Holzkamp (1998) må menneskelig handling forstås som subjektivt begrundet i forhold til de betingelser og handlemuligheder, subjektet oplever at have. De dominerende drenges larmende og grænsesøgende adfærd kan i dette lys forstås som subjektivt begrundede bestræbelser på at opnå indflydelse og social position i ungdomsklubbens praksisfællesskab. Det indebærer imidlertid ikke nødvendigvis en udvidelse af deres handleevne. Når deres handlinger samtidig begrænser andre unges deltagelsesmuligheder, kan den tværtimod være med til at reproducere de betingelser, der begrænser mulighederne for fælles deltagelse. Normstødet får således den konsekvens, at nogle unge trækker sig fra fællesskabet.

Den umiddelbare løsning – eksklusion – ville i denne optik være en direkte begrænsning af drengenes handlemuligheder. Den relationelle strategi repræsenterer derimod et forsøg på at omforme de sociale

Normer i ungdomsklubben må forstås som dynamiske, konfliktfyldte og relationelt producerede

betingelser, hvori deres handleudvidelse finder sted. Når det pædagogiske personale vælger at trække drengene "helt tæt på os" og arbejde med at "skabe noget, der betyder noget", kan det ses som et forsøg på at tilbyde alternative måder at deltage på og opnå anerkendelse inden for fællesskabets rammer.

Normer og anerkendelse: En kamp om social værdi

Med afsæt i Honneths teori om anerkendelse (Honneth, 1995, 2007) kan normkampen i ungdomsklubben forstås som en kamp om, hvilke adfærds- og deltagelsesformer der tillægges social værdi. I Honneths solidariske anerkendelsessfære opstår selvværdssættelse gennem oplevelsen af at bidrage meningsfuldt til fællesskabet. Normer fungerer som implicitte kriterier eller orienteringspunkter for, hvad der kan anerkendes og opleves meningsfuldt for fællesskabet.

Når dominerende, chikanerende eller grænseafsøgende adfærdsformer sætter dagsordenen, forskydes disse orienteringspunkter – og dermed også betingelserne for, hvilke deltagelsesformer der kan anerkendes. Det er her, normstødet bliver til en normkamp: en kamp om definitionsmagten over, hvilken adfærd der tillægges social værdi i fællesskabet.

Den pædagogiske bestræbelse på at arbejde relationelt frem for ekskluderende kan derfor forstås som et normativt projekt: et forsøg på at stabilisere normer, der gør det muligt for unge at opnå anerkendelse inden for fællesskabets rammer. Normarbejde i ungdomspædagogisk praksis bliver dermed ikke blot regulering, men en kontinuerlig forhandling om, hvilke deltagelsesformer der kan tillægges værdi, og hvordan ungdomsklubbens sociale orden skal organiseres.

Samlet viser analysen, at normer i ungdomsklubben må forstås som dynamiske, konfliktfyldte og relationelt producerede. De formes i konkrete situationer, forhandles relationelt og får betydning gennem deres indvirkning på unges handlemuligheder og anerkendelsesbetingelser. Normkampen er samtidig en kamp om, hvem der kan deltage og på hvilke betingelser.

Konklusion

Denne artikel har vist, at ungdomsklubben - trods dens frivillige og åbne karakter – er et normativt organiseret praksisfællesskab, hvor deltagelse altid er betinget. Spændingsfeltet mellem unges frivillige deltagelse og pædagogisk intention reguleres ikke primært gennem formelle regler, men gennem situerede normer, der kontinuerligt produceres og forhandles i relationelle processer mellem unge og pædagogisk personale. Normer former dermed ikke blot, hvilken adfærd der fremstår legitim, men også betingelser for deltagelse og anerkendelse.

Analysen understøtter dermed tidligere forskning, der peger på, at normer i fritids- og ungdomspædagogisk praksis ikke er neutrale, men kan skabe forskellige betingelser for unges deltagelse (Hansen & Hansen, 2022; Krøyer et al., 2023). Hvor denne forskning blandt andet har belyst normer som betingelser for inklusion og eksklusion og synliggjort, hvem eksisterende normer tjener, bidrager denne artikels analyser med et empirisk perspektiv på normer i ungdomsklubben som relationelt og situeret producerede. Normer udgør således ikke alene allerede eksisterende betingelser, som unge og pædagogisk personale handler indenfor, men produceres kontinuerligt gennem deres deltagelse i ungdomsklubbens sociale praksis. Normkamp kan i dette per-

spektiv forstås som en kamp om, hvilke deltagelsesformer der tillægges social værdi og dermed kan opnå anerkendelse i fællesskabet.

Dette har betydning for forståelsen af ungdomspædagogisk faglighed. Hvis normer kontinuerligt produceres og forhandles i ungdomsklubbens sociale praksis, bliver arbejdet med normer en nødvendig integreret del af den pædagogiske opgave. Normarbejdet handler i denne optik ikke alene om at regulere uhensigtsmæssig adfærd eller håndhæve allerede eksisterende normer, men i højere grad om at forholde sig til, hvilke deltagelsesformer der er på spil og søger at opnå social position i fællesskabet. Den relationelle strategi, der træder frem i analysen, kan således forstås som et forsøg på at forandre de normative betingelser for deltagelse. Frem for at ekskludere unge, hvis adfærd begrænser andre unges deltagelsesmuligheder, søges der, gennem relationelt arbejde at skabe alternative muligheder for deltagelse.

I et bredere perspektiv aktualiserer analysen et grundlæggende spændingsfelt i ungdomsklubben som pædagogisk institution. På den ene side er ungdomsklubben karakteriseret ved frivillig deltagelse og en ambition om, at unge kan deltage på egne præmisser. På den anden side er den en institution med pædagogiske ambitioner om blandt andet trivsel, udvikling, demokratisk dannelse og social deltagelse. Dette spændingsfelt udgør et uløseligt dilemma, fordi den pædagogiske bestræbelse på at skabe et inkluderende fællesskab indebærer normative forestillinger om, hvilke former for deltagelse der er ønskelige og værdifulde. Som følge heraf bliver en central ungdomspædagogisk opgave kontinuerligt at forholde sig refleksivt til normforskydninger i ungdomsklubbens normative betingelser. Spørgsmålet er således ikke *om* ungdomsklubben producerer normer for legitim deltagelse, men *hvilke* normer der produceres, *hvem* de skaber deltagelsesmuligheder for - og ikke mindst hvem de risikerer at stille på kanten af fællesskabet.

Afslutningsvis er det væsentligt at påpege de metodiske begrænsninger, der knytter sig til artiklens analytiske bidrag. Særligt kan det anføres, at analysen ikke indfanger de unges egne perspektiver på de normative processer, de er en del af – herunder, hvordan det opleves som at befinde sig i en position, hvor ens sociale positioneringsbestræbelser begrænser andres deltagelsesmuligheder. Fra et kritisk psykologisk perspektiv, der betoner subjektets begrundelser som analytisk centrale, udgør de unges førstepersonsperspektiver på normkamp og normstød et væsentligt supplement til artiklens analyser og er et oplagt fokus for fremtidige analyser.

Litteratur

Dreier, O. (1979). *Den kritiske psykologi*. Rhodos.

Dreier, O. (2008). *Psychotherapy in everyday life*. Cambridge University Press.

Elias, N. (1978). *The civilizing process*. Blackwell.

Hansen, C. S. (2014). Ungdomsklubbernes og gadeplansarbejdets historie og aktualitet. I: G. S. Johannsen & M. Petersen (Eds.), *Unges Livsvilkår - Muligheder, Risici og Professionelle Udfordringer* (s. 48-66). Akademisk Forlag.

Hansen, R. P. & Hansen, M. B. (2022). Normkritik og normkaos i fritids- og ungdomspædagogisk praksis. I: K. L. Madsen, J. Jørgensen, & J. Graack (red.), *Normkritik i pædagogisk praksis* (s. 207-228). Hans Reitzles Forlag.

Holzkamp, K. (1983). *Grundlegung der Psychologie*. Campus.

Holzkamp, K. (1985). *Mennesket som subjekt for videnskabelig metodik*. Kommunistiske Studenter på Psykologi ved Københavns Universitet.

Holzkamp, K. (1998). Daglig livsførelse som subjektvidenskabeligt grundkoncept. *Nordiske udkast*, *26*(2), 3-31.

Honneth, A. (1995). *The struggle for recognition*. Polity Press.

Honneth, A. (2003). *Behovet for anerkendelse: en tekstsamling* (1. udgave). Hans Reitzels Forlag.

Honneth, A. (2007). The social dynamics of disrespect. In A. Honneth (red.), *Disrespect: thenormative foundations of critical theory* (s. 63-79). Polity Press.

Kousholt, K. B. (2018). Betingelses-, betydnings- og begrundelsesanalyse. I: L. Bøttcher, D. Kousholt & D. Winther-Lindqvist. *Kvalitative analyseprocesser* (s. 237-261). Samfundslitteratur.

Krøyer, P. R., Iversen, S. N., Buch-Jensen, P. L., Madsen, K. N., Padovan-Özdemir, M., Hamilton, S. D. P., & Nemeth, S. (2023). *Fortællinger om normstød i klubben : En normkritisk analyse af fortællinger om køn og mangfoldighed blandt unge og pædagoger i ungdomsklubben. Delrapport 2*. Roskilde Universitet.

Lagermann, L. C. (2014). *Unge i - eller ude af? - skolen : marginaliseringsprocesser og overskridende forandringsbevægelser blandt udskolingselever med etnisk* minoritetsbaggrund [ph.d.-afhandling, Aarhus Universitet, DPU].

Markard, M., Holzkamp, K., & Dreier, O. (2004). Praksisportræt: en guide til analyse af psykologpraksis. *Nordiske udkast*, *32*(2), 5-22.

Mørck, L. L. (2011). Studying Empowerment in a Socially and Ethnically Diverse Social Work Community in Copenhagen, Denmark: STUDYING EMPOWERMENT. *Ethos (Berkeley, Calif.)*, *39*(1), 115-137.

Mørck, L. L., & Huniche, L. (2006). Critical psychology in a Danish context. *Annual Review of Critical Psychology*, *5*, 1-19.

Mørck, L. L., & Nissen, M. (2005). Praksisforskning : Deltagende kritisk mellem mikrofonholderi og akedemisk bedreviden. I: T. B. Jensen & G. Christensen (red.), *Psykologiske & pædagogiske metoder* (s. 123-154). Roskilde Universitetsforlag.

Petersen, K. E. (2024). Fritids- og ungdomsklubbens betydning for børn og unges hverdagsliv. In C. Schultz & K. E. Petersen (Eds.), *Fritids- og ungdomspædagogik : en grundbog i fritids- og ungdomspædagogisk arbejde med større børn og unge* (s. 268-293). Ungdomsringen.

Petersen, K. E., Sørensen, L. H., Sørensen, T. E. M., & Ladefoged, L. (2019). *Fritids- og ungdomsklubbers betydning for børn og unges hverdagsliv og fællesskaber i udsatte boligområder.* AU Library Scholarly Publishing Services.

Petersen, K. E., & Sørensen, T. E. M. (2021). Fritids- og ungdomsklubbers betydning for børn og unges trivsel og udvikling. *Pædagogisk Indblik*, *11*.

Schultz, C. (2022). Nødvendigheden af en teoretisk referenceramme for ungdomspædagogisk faglighed. *Forskning i Pædagogers Profession og Uddannelse*, *6*(2), 18-28.

Schultz, C. (2025a). Recognition in pedagogical practice with young people as a prerequisite for well-being in youth. *Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk*, *11*(2), 13-25.

Schultz, C. (2025b). *Ungdomspædagogisk praksis i ungdomsklubber - og dens betydning for unges hverdags- og ungdomsliv* [ph.d.-afhandling, Aarhus Universitet, DPU].

Schultz, C. (2025c). Ungdomspædagogisk praksis som en pædagogisk entreprenant praksis: der støtter de unge i at udvide deres handleevne i ungdomslivet. *Kognition & Pædagogik*, *35*(138), 8-15.

Schultz, C., Lindeskov, D. M., & Larsen, J. (2021). *Fremtidens Klubtilbud.* Ungdomsringen.

Schultz, C., & Michel-Schertges, D. (2025). The significance of youth clubs in relation to young people's capacity for action. I: K. E. Petersen & N. R. Jensen (red.), *Inequality, Education, and Social Exclusion in the Welfare State* (s. 134-152). Routledge.

Schwartz, I. (2005). Deltagelse og samarbejde i praksisforskning. *Tidsskrift for Socialpædagogik*(15), 11-24.

Thole, W. (2009). *Kinder- und Jugendarbeit*. Juventa Verlag.